

Relacja z debaty

Termiczne przekształcanie odpadów jako element kompleksowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi w województwie śląskim

10 października 2006 roku w Katowicach pod honorowym patronatem Marszałka Województwa Śląskiego odbyła się debata „Termiczne przekształcanie odpadów jako element kompleksowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi w województwie śląskim” zorganizowana przez Instytut Ekologii Terenów Przemysłowych.

W debacie wzięło udział 130 przedstawicieli administracji samorządowej województwa śląskiego, przedsiębiorstw i organizacji zajmujących się gospodarką odpadami komunalnymi, ekologicznych organizacji pozarządowych, firm konsultingowych oraz jednostek naukowo-badawczych.

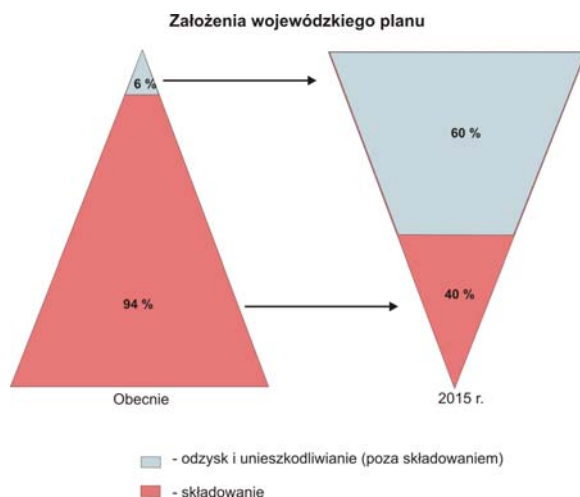
Zarządzanie odpadami stanowi jeden z najtrudniejszych problemów środowiskowych zarówno w Polsce, jak i Unii Europejskiej. Spełnienie zobowiązań wobec UE wymaga stworzenia kompleksowego systemu opartego na ograniczaniu powstawania odpadów, ich odzysku i recyklingu, które prowadzić będą do minimalizowania składowania odpadów. Jednym z istotnych elementów tego systemu jest odzysk energii z odpadów. Składowane będą jedynie pozostałości z przerobu odpadów.

Krajowy Plan Gospodarki Odpadami (KPGO) uchwalony przez Radę Ministrów w 2002 roku oraz Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego przyjęty w sierpniu 2003 roku przez Sejmik Województwa Śląskiego wyznaczyły strategię działań zmierzających do budowy nowoczesnej gospodarki odpadami opartej o kompleksowe rozwiązania. Wynika z nich konieczność rozwoju przedsięwzięć związanych z odzyskiem i unieszkodliwianiem odpadów tak, by zagwarantować redukcję składowanych odpadów ulegających biodegradacji do poziomu 75% w roku 2010, 50% w roku 2013 oraz 35% w roku 2020 (w stosunku do ilości tych odpadów wytworzonych w 1995 roku). Z planów wynika także potrzeba rozwoju selektywnej zbiórki odpadów dla ich odzysku i recyklingu, w tym odpadów opakowaniowych, odpadów wielkogabarytowych, odpadów budowlanych a także odpadów niebezpiecznych wchodzących w strumień odpadów komunalnych. W KPGO dla poszczególnych województw wytyczono kierunki działań, które winny znaleźć swoje odzwierciedlenie w opracowywanych planach gospodarki odpadami, zarówno na szczeblu wojewódzkim, jak i powiatowym lub gminnym.

Ocena stanu gospodarki odpadami w województwie śląskim

Dyrektor Wydziału Ochrony Środowiska Urzędu Marszałkowskiego Piotr Sznajder podkreślił, że uporządkowanie gospodarki odpadami w województwie śląskim jest jednym z najważniejszych elementów strategii jego rozwoju. Ocena wdrażania Planu wykazała, iż w latach 2003-2005 nie uzyskano zadawalającego postępu prac w zakresie porządkowania gospodarki odpadami komunalnymi. Zorganizowana

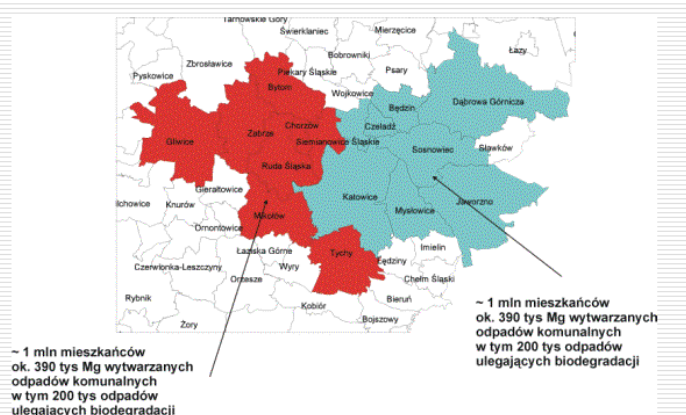
forma odbioru odpadów komunalnych, obejmująca wszystkich mieszkańców prowadzona jest jedynie w 40 gminach województwa śląskiego. Średni wskaźnik liczby mieszkańców, którzy do roku 2005 zostali objęci zorganizowaną formą odbioru odpadów komunalnych w województwie wynosi 65,4%. Nie udało się zwiększyć poziomu selektywnej zbiórki odpadów biodegradowalnych, wielkogabarytowych i budowlano-remontowych. Dominującym sposobem zagospodarowania niewysegregowanych odpadów komunalnych jest ich deponowanie na składowiskach. Na terenach o wysokim stopniu urbanizacji – centralna część województwa – należy jak najszybciej podjąć skuteczne działania dla stworzenia kompleksowego planu gospodarki odpadami, promującego metody termicznego przekształcania odpadów komunalnych.

Założenia zintegrowanego systemu gospodarki odpadami komunalnymi w województwie śląskim przedstawiła doc. dr Lidia Sieja z Instytutu Ekologii Terenów Uprzemysłowionych. Podkreśliła, że obecnie na terenie województwa śląskiego 94% odpadów trafia na składowiska a zaledwie 6% jest odzyskiwanych bądź poddawanych recyklingowi organicznemu. Według założeń wojewódzkiego planu po roku 2015 powinno być odzyskiwanych i unieszkodliwianych poza składowiskiem 60% odpadów, a 40% składowanych.

Plan gospodarki odpadami dla województwa śląskiego przewiduje budowę do 2013 r. dwóch instalacji termicznego przekształcania odpadów komunalnych o łącznej przepustowości, co najmniej 400 tys. Mg. Instalacje termicznego przekształcania odpadów stanowią nieodłączny element nowoczesnych, zgodnych z prawem wspólnotowym i krajowym, systemów kompleksowego zagospodarowania odpadów komunalnych.

Propozycja obszarów obsługiwanych przez instalacje termicznego przekształcania odpadów

W warunkach województwa śląskiego celowe jest skojarzenie gospodarki odpadami z energetyką zawodową – planowane jest uruchamianie zakładów termicznego przekształcania odpadów komunalnych przy elektrowniach.

Dr Janusz Mikuła, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego, zwrócił uwagę na bardzo niski poziom wykorzystania środków unijnych na realizację zadań wynikających z zapisów Krajowego Planu Gospodarki Odpadami. Poinformował, że na lata 2007-2013 na gospodarkę odpadami przeznaczono około 990 mln euro. Podkreślił również, że konieczne jest zwiększenie zaangażowania gmin oraz podmiotów zajmujących się gospodarką odpadami w przygotowanie

projektów o znaczeniu regionalnym, tak by możliwe było stworzenie nowoczesnej gospodarki odpadami. Jest to niezbędne dla wypełnienia naszych zobowiązań wobec Unii Europejskiej oraz dla uniknięcia kar, w przypadku ich niedotrzymania. Minister stwierdził, że konieczne jest stworzenie takich mechanizmów, które motywowałyby samorządy do rozwiązywania problemów gospodarki odpadami. Jedną z możliwości, na którą zwrócił uwagę jest opracowanie i wdrożenie regulacji prawnych pozwalających na „handel” poziomami odzysku i unieszkodliwiania odpadów – poza składowaniem, na wzór handlu emisjami, np. CO₂. Obligatoryjne poziomy odzysku odpadów, szczególnie tych ulegających biodegradacji mogłyby stać się przedmiotem transakcji pomiędzy gminami. Równocześnie mogłoby to motywować do podejmowania działań inwestycyjnych – budowy dużych obiektów kompleksowej gospodarki odpadami.

Zwrócił uwagę, że należy jak najszybciej przygotowywać dobre projekty w zakresie rozwiązywania problemów gospodarki odpadami, co umożliwi wykorzystanie zagwarantowanych środków finansowych. Jeżeli w odpowiednim czasie środki te nie zostaną wykorzystane na gospodarkę odpadami, to mogą być skierowane na realizację innych zadań w ramach Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”.

Termiczne przekształcanie odpadów komunalnych

Dr inż. Henryk Skowron omówił uwarunkowania budowy optymalnych instalacji termicznego przekształcania odpadów komunalnych (TPOK). Proces optymalizowania takich instalacji to nie tylko uwzględnianie kryteriów technicznych, bo w tym zakresie dysponuje się już dobrymi rozwiązaniami procesowymi oraz powszechnie dostępną i eksploatacyjnie pewną techniką. Optymalne instalacje TPOK, to instalacje o wysokiej dyspozycyjności, dostosowane do potrzeb regionu, który mają obsługiwać, to instalacje o wysokiej efektywności energetycznej, bezpieczne ekologicznie i efektywne ekonomicznie. Odnosząc się do poszczególnych kryteriów tak rozumianego kształtowania optymalnych rozwiązań w dziedzinie TPOK, przedstawił liczne konkretne dane i fakty obalające wiele mitów związanych z metodami termicznego przekształcania odpadów. Dotyczy to przede wszystkim rzeczywistego oddziaływania na środowisko i zdrowie ludzi, instalacji zbudowanych przy wykorzystaniu najlepszych dostępnych technik, realizujących nie tylko zadanie unieszkodliwiania odpadów komunalnych, ale stanowiących też ekologicznie bardzo czyste źródło energii elektrycznej i ciepła. Szczególny nacisk został położony na oszacowanie podstawowych relacji ekonomicznych, charakterystycznych dla funkcjonowania instalacji TPOK w naszych warunkach. Wyniki konkretnych wyliczeń wysokości tzw. opłaty na bramie przy uwzględnieniu możliwego traktowania instalacji jako odnawialnego źródła energii, potwierdziły w pełni możliwość „uniesienia” przez nasze domowe budżety takich opłat, przy założeniu, że instalacja byłaby budowana jako projekt komercyjny lub jako projekt z dużą subwencją Unii Europejskiej.

Referujący przedstawił również elementy, które powinny być brane pod uwagę przy opracowywaniu projektów rozwiązań instalacji termicznego przekształcania odpadów komunalnych dla aglomeracji górnośląskiej, instalacji dopasowanych do potrzeb regionu oraz gwarantujących uzyskanie wysokich efektów ekologicznych i ekonomicznych, w tym także utworzenie nowych miejsc pracy.

Finansowanie inwestycji w gospodarce odpadami w tym instalacji termicznego przekształcania odpadów

Istotne, przede wszystkim dla przedstawicieli samorządów i przedsiębiorców zagadnienia związane z finansowaniem inwestycji budowy instalacji termicznego przekształcania odpadów komunalnych w Polsce przybliżył przedstawiciel Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, dr Stanisław Garlicki. Podkreślił, że dla stworzenia systemowych i kompleksowych rozwiązań w gospodarce odpadami konieczne jest tworzenie międzygminnych struktur organizacyjnych dla realizacji regionalnych obiektów gospodarki odpadami komunalnymi, w tym regionalnych zakładów termicznego przekształcania odpadów. Można to zrealizować przez wybudowanie i uruchomienie nowych instalacji do termicznego przekształcania odpadów (przy dużych ośrodkach miejskich) oraz zwiększenie kontroli, tak, aby nieprzetworzone odpady komunalne nie były przyjmowane na składowiskach odpadów. Środki finansowe na ten cel można uzyskać z Funduszu Spójności oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Narzędziem umożliwiającym wykorzystanie tych środków jest zgodnie ze wstępnym projektem Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia (NSRO), przyjętym 14 lutego 2006 r. przez Radę Ministrów Program Operacyjny „Infrastruktura i Środowisko”. Przeznaczone w nim środki na działania związane z gospodarką odpadami wynoszą 990 mln euro z Funduszu Spójności. W ramach priorytetu II - Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi istnieje możliwość starania się o środki finansowe na kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych, w tym budowy instalacji termicznego przekształcania odpadów komunalnych z odzyskiem energii.

Przeszkody, które uniemożliwiają szybką realizację inwestycji w zakresie gospodarki odpadami to między innymi:

- konieczność stosowania Ustawy o zamówieniach publicznych,
- konieczność stworzenia przez samorzady lokalne, których dotyczy inwestycja związków lub stowarzyszeń,
- konieczność wdrożenia kompleksowej struktury administracyjnej i określenia roli podmiotów,
- trudności w przyznaniu funduszy publicznych na inwestycje prywatne.

Podkreślił, że w Narodowym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej można starać się o środki na inwestycje w zakresie ochrony środowiska na zasadach określonych w ustawie z dnia 28 lipca 2005 r. o partnerstwie publiczno – prywatnym (Dz. U. Nr 169, poz. 1420).

Akceptacja społeczna

Mgr inż. Wanda Jarosz z Instytutu Ekologii Terenów Uprzemysłowionych zwróciła uwagę, na to, że społeczeństwo ma świadomość zagrożeń wynikających z emisji zanieczyszczeń do atmosfery. Słabo wiąże jednak ten fakt z występowaniem w najbliższym otoczeniu zagrożeń spowodowanych między innymi obecnością dzikich wysypisk czy spalaniem w paleniskach domowych plastików, drewna impregnowanego lub lakierowanego.

Silnie dostrzega natomiast zagrożenia wynikające z obecności w środowisku obiektów gospodarki odpadami – składowiska, instalacje termicznego przekształcania odpadów komunalnych. W powszechnej opinii instalacje termicznego przekształcania odpadów to obiekty

emitujące do środowiska szkodliwe zanieczyszczenia i niegwarantujące bezpieczeństwa ekologicznego. Brak akceptacji społecznej dla konkretnych lokalizacji tych instalacji jest odczytywany jako potwierdzenie szkodliwości takich obiektów. Przyczyny wywołujące konflikty społeczne, związane z obiektami gospodarki odpadami to przede wszystkim brak wiedzy o zasadach działania instalacji, brak wiedzy o zasadach określania dopuszczalnych wartości emisji zanieczyszczeń, nieznanomość procedur administracyjnych, a także brak informacji i nierzetelne informacje rozpowszechniane w środkach masowego przekazu. Dla zmiany tego nastawienia konieczne jest jak najszybsze podjęcie dialogu ze społeczeństwem. Akceptacja społeczna tych inwestycji zależna jest od zrozumienia: zasad lokalizacji obiektów, mechanizmów oddziaływania tych obiektów na otoczenie oraz ludzi, metod oceny oddziaływania obiektów, a także poczucia udziału w podejmowaniu decyzji, co do narażenia na ewentualne ryzyko.

Dyskusja społeczna

Fragmenty wypowiedzi:

Dr Krystyna Kubica, Prezes Polskiego Klubu Ekologicznego Okręg Górnoląski-podkreśliła, że energia zawarta w odpadach powinna być wykorzystana. Spalanie odpadów mogłoby stanowić drugie obok biomasy dodatkowe źródło energii.

Konieczne jest jednak uzyskanie akceptacji społecznej dla termicznego przekształcania odpadów. A jednocześnie istotne jest by przekazać społeczeństwu informację o szkodliwości spalania odpadów w paleniskach domowych i pokazać dobre praktyki postępowania z odpadami w gospodarstwach domowych. W działania edukacyjne powinni być zaangażowani zarówno przedstawiciele organizacji pozarządowych, jednostek naukowo-badawczych, gmin, jak i producenci energii.

Jolanta Matiakowska-Karmańska, Klub Publicystów Ochrony Środowiska EKOSm przy Stowarzyszeniu Dziennikarzy Polskich – zwróciła uwagę, że przeciętny mieszkaniec naszego kraju ma zanotowany w swojej świadomości nieprawdziwy obraz problemu termicznego przekształcania odpadów. Między innymi dlatego, że w mediach dominują doniesienia o tym, co się nie powiodło. Prasa powinna być

„zarzucana” informacjami dotyczącymi działań podejmowanych w celu rozwiązania problemu zagospodarowania odpadów, a szczególnie ich termicznego przekształcania. Do społeczeństwa należy mówić wprost, językiem zrozumiałym, przedstawiać mu pozytywne przykłady zrealizowanych inwestycji zarówno w Polsce, jak i w innych krajach. Należy przygotować kampanię informacyjną dotyczącą budowy instalacji termicznego przekształcania odpadów, skierowaną do całego społeczeństwa. Jednym z jej elementów powinien być film, zawierający informacje o tym ile produkujemy odpadów, jakie są sposoby ich unieszkodliwiania, jakie metody przekształcania powinno się zastosować by nie było niekorzystnego oddziaływania na środowisko i zdrowie ludzi.

Michał Dąbrowski, Wiceprezes Polskiej Izby Gospodarki Odpadami – zaznaczył, że społeczeństwo chce informacji o zrealizowanych inwestycjach. Jako przykład może służyć Zakład Unieszkodliwiania Stałych Odpadów Komunalnych w Warszawie, gdyż jest to nie tylko zakład przeróbki termicznej odpadów, lecz także kompostownia i pierwsza w Polsce elektrownia komunalna opalana odpadami komunalnymi.

Podkreślił, że termiczne przekształcanie odpadów powoduje redukcję ilości nie tylko odpadów biodegradowalnych, ale również odpadów opakowaniowych. Stanowi bardzo dobre wypełnienie zapisów o wykorzystaniu energii ze źródeł alternatywnych.

W roku 2004 udało się uzyskać 20% recyklingu odpadów opakowaniowych, a poziom odzysku wyniósł 40%. Należałoby podwyższyć wysokość opłat za składowanie odpadów.

Doświadczenia niemieckie w zakresie termicznego przekształcania odpadów przedstawił Herbert Mohry – przedstawiciel firmy Von Roll Umwelttechnik AG. W Niemczech firma ta wybudowała 27 linii termicznego przekształcania odpadów. Największą inwestycją jest zakład w Magdeburgu, który przerabia 600 tys. Mg odpadów w ciągu roku. W Niemczech zakłady produkcyjne w bardzo dużym stopniu wykorzystują energię elektryczną ze spalania odpadów np. do wytworzenia pary technologicznej, a odpady komunalne są źródłem energii odnawialnej, traktowanej na równi z energią słoneczną. Podkreślił, że stosowane technologie termicznego przekształcania odpadów komunalnych są dopracowane i bezpieczne, procesy spalania nie stanowią żadnego zagrożenia dla zdrowia ludzi i środowiska.

Przekonywanie społeczeństwa do termicznego przekształcania odpadów powinno odbywać się za pomocą wyborów wariantów optymalnych – mówił Jacek Kaznowski – Inżynierskie Biuro Doradcze, Warszawa. Należy promować tą nowoczesną technologię wśród wszystkich grup społecznych. Taki sposób postępowania przyjęto przy budowie Zakładu Unieszkodliwiania Stałych Odpadów Komunalnych w Warszawie. Jest to zakład obecnie całkowicie akceptowany przez mieszkańców. Władze samorządowe zawarły umowę ze społecznością lokalną dotyczącą zobowiązań zakładu. Zakres oferowanych usług oraz odpowiednio skalkulowana (odpowiadająca cenie rynkowej) opłata za odbiór odpadów na bramie, powoduje, że kosztami eksploatacji nie są obciążeni mieszkańcy. Zainstalowane w ZUSOK najnowocześniejsze urządzenia technologiczne oraz dodatkowe instalacje do ciągłego monitoringu gazów spalinowych, ich oczyszczania oraz unieszkodliwiania popiołów i żużla z procesu termicznej przeróbki odpadów komunalnych eliminują niekorzystne oddziaływanie zakładu na środowisko.

Dr Jan Uruski – Energopomiar Sp. z o.o. - podkreślił znaczącą rolę edukacji w zakresie uzyskania społecznej akceptacji dla budowy instalacji termicznego przekształcania odpadów. Zwrócił uwagę, że w przypadku elektrociepłowni

opalanych węglem występuje również emisja do atmosfery takich zanieczyszczeń jak metale ciężkie, dioksyny, furany. Wielkość ładunku zanieczyszczeń emitowanych do środowiska z jednej elektrociepłowni jest równoważna ładunkowi wnoszonemu przez dwa zakłady termicznego przekształcania odpadów. Jednak przy budowie elektrociepłowni nie występuje sprzeciw społeczeństwa.

Wszyscy biorący udział w dyskusji podkreślali, że dla zmiany sposobu postrzegania instalacji termicznego przekształcania konieczne jest prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do całego społeczeństwa, ale również do decydentów i przedstawicieli mediów. Również podkreślano, że instalacje termicznego przekształcania odpadów powinny działać w układzie regionalnym i powinny zostać uwzględnione w planach zagospodarowania przestrzennego.

Opracowała: Z. Nowińska

Więcej informacji o debacie „Termiczne przekształcanie odpadów komunalnych jako element kompleksowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi w województwie śląskim” można uzyskać na stronie internetowej Instytutu Ekologii Terenów Uprzemysłowionych – www.ietu.katowice.pl

Sponsorzy

Patronat medialny

